

STRÖMSBOKEN

AV
ALFRED MATTESSON

DEL II:1. HÄFT. 3.

STRÖMS HEMBYGDSFÖRENINGIS ÅRSPUBLIKATION 1946

STRÖMSBOKEN

av

ALFRED MATTESSON

DEL II:1

STRÖMS HEMBYGDSFÖRENINGIS ÅRSPUBLIKATION 1946

Del. II:1, häft. 3.

Styrelse 1946—1949.

Byggmästare Albert Edin, Näsvisen.
Hemmansägare P. W. Eriksson, Vågdalen.
Fru Anna Espmark, Åspnäs.
Ingeniör Elias V. Johansson, Grelsgård.
Överlärare Stig Lander, Strömsund, ordförande.
Rektor Alfred Mattesson, Strömsund, sekreterare och
kassaförvaltare.
Vävlärrarinnan fröken Karin Nilsson, v. ordförande.
Bankdirektör O. Olofsson, Näset.
Vävlärrarinnan fröken Rebecka Ström, Strömsund.
Hemmansägare Johan Wikström, Vedjeön.

Hedersledamöter.

Orgelfabrikör J. Eriksson, Östersund.
Bankdirektör O. Olofsson, Näset, Strömsund.

Ständig medlem.

F. bankdirektör Gunnar Björkman, Stockholm.

Antalet årsbetalande medlemmar 1945 var 297.

Randanmärkningar.

Även i år vill jag lämna några uppgifter, som jag hämtat ur Joh. Otto Hagströms berättelse om sin studieresa i Jämtland sommaren 1749. Han beskriver några anrättningar av ko- get- och fårmjolk, som man blir bjuden på, när man gästar fäbodställen under sommartiden. Utom dessa mjölkrätter bjudes färskt smör och en skål söt grädde, varuti ligger sönderskuren färsk getost. De beskrivna rätterna äro grynost, skröva, bjäckern, röm-gröten, dravel och messmör.

Grynost. Löpe lägges i en kanna mjolk. Sedan den skurit sig, vispas mjölken sönder och kokas så länge, tills den blivit nästan torr. Därefter tillsätts tre slevar grädde, och den kokas igen, så att den blir stadig som annan ost. Hälles sedan upp i ett kärl och får kallna. Den färdiga osten har färgen som en äggula och ser grynig ut. Denna ost får man även på bröllop, barndop, gravöl och slätteröl och vid de stora högtiderna.

Skröva. Om vintern lägger man ett halft skedblad löpe i två kannor gallkomjolk. Denna ställes ut till frysning, varefter

Forts. å näst sista sidan.

g. 1915 $\frac{5}{7}$ m. hem.-äg. S. M. Mårtensson f. 1886
 $\frac{24}{4}$, Näset.

År 1791 kom dragonen Tullström till Bredkålen. Som för-
 ut nämnts skatteköpte han tillsammans med Olof Jonsson 1811.
 För sin hälft av hemmanet gav han 29 riksdaler 8 skillingar.

25. *Olof Andersson Tullström* f. 1761 $\frac{1}{10}$ d. 1837 $\frac{3}{3}$
 g. 1. 1789 m. *Karin Olofsdotter* f. 1759 $\frac{30}{9}$ d. 1801 $\frac{19}{9}$
 fr. Grelsgård.

s. Anders f. 1791 $\frac{1}{10}$
 d. Brita f. 1794 $\frac{14}{8}$ g. 1817 $\frac{25}{3}$ m. torp. Jonas Svens-
 son, Tullingsås

s. Olof f. 1797 $\frac{10}{1}$
 s. Mikael f. 1800 $\frac{10}{3}$

- g. 2. 1802 $\frac{11}{4}$ m. *Brita Jönsdotter* f. 1758 $\frac{14}{3}$ d. 1829 $\frac{18}{2}$
 fr. Öhn.
 g. 3. 1829 $\frac{6}{12}$ m. änkan *Maria Ersdotter* f. 1788 $\frac{11}{2}$ fr.
 Lövsberga.

styvd. Maja Lisa Persdotter f. 1820 $\frac{18}{5}$

Vid arvskifte den $\frac{29}{4}$ 1817 uppgick tillgångarna till 1206
 rdr. 16 sk. Hemmanet avträdde till sonen

26. *Anders Olofsson (Tullström)* f. 1791 $\frac{1}{10}$
 g. 1814 $\frac{6}{2}$ m. *Brita Jönsdotter* f. 1784 $\frac{7}{6}$ fr. Öhn
 s. Olof f. 1814 $\frac{16}{9}$
 s. Jakob f. 1816 $\frac{2}{7}$
 d. Brita f. 1818 $\frac{6}{12}$
 d. Elisabet f. 1821 $\frac{4}{2}$
 s. Jöns f. 1823 $\frac{14}{7}$ d. 1823 $\frac{29}{8}$ "konvulsioner"
 s. Anders f. 1824 $\frac{1}{9}$
 s. Jöns Anders f. 1828 $\frac{25}{5}$

Anders Olofsson flyttade till Hallen i Hammerdal 1831 och
 hemmanet övertogs av brodern.

27. *Olof Olofsson (Tullström)* f. 1797 $\frac{10}{1}$ d. 1846 $\frac{2}{12}$ "själv-
 mord"
 g. 1820 $\frac{29}{12}$ m. *Ingeborg Mårtensdotter* f. 1794 $\frac{20}{2}$ d.
 1861 $\frac{20}{11}$, dotter till klockaren Mårten Grönquist i
 Grelsgård
 s. Olof f. 1821 $\frac{10}{12}$ d. 1899 $\frac{26}{12}$ g. 1849 $\frac{10}{6}$ m.
 Anna Ersdotter f. 1821 $\frac{1}{11}$ d. 1879 $\frac{39}{6}$
 d. Brita f. 1823 $\frac{14}{12}$
 s. Mårten f. 1826 $\frac{6}{4}$, bosatt i Häggenås
 d. Gunilla f. 1828 $\frac{19}{7}$ g. m. Jakob Ersson f. 1828
 $\frac{30}{11}$ i Strand
 s. Erik f. 1830 $\frac{1}{10}$ d. 1830 $\frac{4}{11}$ "kikhosta"
 d. Ingeborg f. 1832 $\frac{4}{3}$

- s. Anders f. 1835 $^{10}/_3$
 d. Karin f. 1842 $^{24}/_8$ g. m. Erik Ersson f. 1839 $^{17}/_{10}$
 i Strand, sedermera skomakare i Ström.

Änkan Ingeborg Mårtensson sålde hemmanet $^{3}/_8$ mtl. skatte 1849, och det delades mellan bönderna Per Persson och Zakris och Olof Jonsson.

Lucia Olofsdotter f. 1782 $^{28}/_7$ (Brk:1) var gift två gånger och hennes män upparbetade ett hemman, som nu kallas Svegården.

28. Olof Olofsson f. 1770 d. 1810 $^{10}/_4$ "håll och styng"
 g. m. Lucia Olofsdotter f. 1782 $^{28}/_7$ d. 1853 $^{14}/_7$
 s. Olof f. 1804 $^{20}/_5$, kallades snickar-Ola.
 s. Per f. 1805 $^{1}/_{12}$ d. 1877, fältjägare med namnet Sköld
 d. Brita f. 1808 $^{25}/_9$
29. Per Larsson f. 1778 $^{26}/_9$ d. 1855 $^{16}/_6$ fr. Renålandet
 g. 1811 $^{3}/_6$ m. Lucia Olofsdotter f. 1782 $^{22}/_7$ d. 1853 $^{14}/_7$
 d. Märet f. 1812 $^{5}/_7$
 d. Lucia f. 1814 $^{17}/_5$
 s. Lars f. 1816 $^{27}/_{12}$
 s. Sven f. 1819 $^{28}/_{12}$
 d. Kerstin f. 1823
 s. Jonas f. 1826 $^{15}/_6$ d. 1830 $^{25}/_{12}$ "blev bränd i en sjudande gryta"
30. Olof Olofsson f. 1804 $^{20}/_5$
 g. 1831 $^{6}/_{11}$ m. Lisbet Nilsdotter f. 1803 $^{7}/_4$ d. 1853 fr. Öhn
 s. Per f. 1832 $^{31}/_8$, ogift, hemmansägare i Älghallen, skötte gården helt och hållet utan kvinnlig hjälp
 s. Nils f. 1834 $^{24}/_{10}$ bosatt i Lidsjöberg
 s. Olof f. 1836 $^{22}/_1$ d. 1883 $^{15}/_{10}$, antog namnet Lindblom, sjöman, skomakare, kyrkvaktmästare
 d. Marin f. 1837 $^{1}/_9$ d. 1839 $^{22}/_6$ "drunknad i källa"
 s. Anders f. 1839 $^{7}/_{10}$ bosatt i Gärdviken
 d. Lucia f. 1842 $^{15}/_3$ g. m. Per Nilsson i Åspnäs
 d. Marin f. 1844 $^{8}/_9$ g. m. Lars Larsson i Hillsand
 s. Johan f. 1846 $^{6}/_{10}$ bosatt i Lidsjöberg, (den förste som döptes i Ströms nya kyrka 1846 $^{11}/_{10}$).

Hemmanet köptes på 1850-talet av halvbrodern

31. Sven Persson f. 1819 $^{28}/_{12}$
 g. 1847 m. Lisbet Zakrisdotter f. 1822 $^{2}/_{11}$ fr Hammerdal
 d. Lucia f. 1848 $^{14}/_2$
 d. Lisbet f. 1852 $^{2}/_5$
 s. Per f. 1855 $^{1}/_4$

- s. Zakris f. 1857 $16/7$
 s. Sven f. 1861 $1/2$

Sven Persson sålde 1858 hälften av sitt hemman till Salomon Olofsson fr. Häggenås. Senare sålde han till Nils Andersson Nöjd och flyttade själv till Häggenås 1873.

32. *Salomon Olofsson* f. 1828 $14/8$
 g. 1865 m. *Anna Olofsdotter* f. 1833 $28/6$
 s. Olof f. 1855 $8/9$ (son i mannens första gifte)
 d. Karin f. 1869 $2/3$
33. *Nils Andersson Nöjd* f. 1821 $31/5$
 g. 1845 m. *Karin Jonsdotter* f. 1816 $29/10$
 s. Anders f. 1851 $11/9$
 d. Anna f. 1853 $22/6$ g. 1872 $27/10$ m. Engelbrekt Persson f. 1849 $18/9$, Hallviken, odlare, omnämnd i Läsebok för folkskolan, parallellupplaga Avd. 3:2 sid. 1254
 s. Jonas f. 1855 $21/2$
 d. Karin f. 1857 $26/5$
 d. Gunilla f. 1860 $4/8$ d. 1925 $6/1$ "dövstum"
34. *Anders Nilsson* f. 1851 $11/9$ d. 1930 $17/9$
 g. 1876 $9/4$ m. *Anna Hansdotter Hjort* f. 1854 $4/6$ d. 1918 $27/12$
 d. Karin f. 1878 $2/2$
 d. Kerstin f. 1880 $6/1$ d. 1881 $17/2$
 d. Kerstin f. 1882 $2/5$
 s. Nils f. 1883 $4/11$
 s. Hans f. 1886 $12/8$
 s. Anders f. 1888 $31/12$
 d. Anna } småskollärarinna g. 1919 $21/12$
 } f. 1891 $14/6$ m. Jakob Jakobsson f. 1890 $4/1$
 s. Jöns }
 d. Rebecka f. 1894 $1/4$
35. *Nils Andersson* f. 1883 $4/11$ d. 1946 $25/2$
 g. 1910 $6/4$ m. *Maria Olivia Ring* f. 1885 $12/12$ fr. Öjarn
 s. Anders Alfred f. 1911 $3/4$ g. 1937 $12/9$ m. Nelli Antoinetta Nilsson f. 1913 $16/4$
 d. Anna Maria f. 1912 $21/4$ folkskollärarinna g. 1936 m. folkskolläraren Fredrik Envall, Göteborg
 s. Jonas Gunnar f. 1913 $4/9$ g. 1942 $1/8$ m. Gunhild Rebecka Jonsson f. 1916 $14/9$
 s. Nils Sigvard f. 1915 $24/10$ kontrollassistent
 s. Sten Martin f. 1916 $12/12$ g. 1942 $2/8$ m. Dagny Ingeborg Åkerström f. 1920 $29/3$

Bredkälén

- d. Karin Rebecka f. 1918 $\frac{6}{7}$ g. 1940 $\frac{3}{11}$ m. Gösta
Arne Eliasson f. 1914 $\frac{27}{7}$
- s. Hans Einar f. 1919 $\frac{4}{12}$ g. 1943 $\frac{24}{10}$ m. Gertrud
Marie Jonsson f. 1924 $\frac{18}{11}$
- s. Sven Bertil f. 1925 $\frac{12}{10}$

Alla barnen utom Jonas Gunnar ha erhållit släktnamnet Ringbert.

36. Jonas Nilsson f. 1855 $\frac{21}{2}$ fr. Tullingsås (Brk:33)
g. 1881 $\frac{1}{12}$ m. Rebecka Hansdotter f. 1856 $\frac{24}{4}$ d. 1938 $\frac{25}{12}$
fr. Hamnerdal
- d. Karin f. 1882 $\frac{22}{2}$ d. 1891 $\frac{3}{4}$
 - s. Nils f. 1884 $\frac{5}{6}$ d. 1886 $\frac{3}{4}$
 - d. Kristina f. 1890 $\frac{9}{8}$ d. 1907 $\frac{26}{8}$

Hemmanet såldes till landstingsman O. Olofsson i Tullingsås, som brukade det, tills det övertogs av sonen

37. Bror Otto Olofsson f. 1891 $\frac{27}{4}$
g. 1913 $\frac{5}{10}$ m. Elisabet Engström f. 1886 $\frac{22}{2}$ fr. Tullingsås
- s. Olof Gunnar f. 1914 $\frac{13}{12}$
 - s. Bror Lennart f. 1916 $\frac{28}{9}$ d. 1942 $\frac{12}{8}$ kontrollas-
sistent
 - s. Erik Helge f. 1918 $\frac{18}{4}$
 - d. Gertrud Elisabet f. 1920 $\frac{18}{1}$ d. 1946 $\frac{21}{6}$
 - s. Jöns Rune f. 1924 $\frac{10}{3}$

Barnen ha antagit namnet Brorsson.

På den gård, som kallas Västat, bodde enligt mantalslängderna åren 1831—1836

38. Anders Strömstedt f. 1795 $\frac{1}{3}$ fr. Öhn
g. 1828 $\frac{7}{4}$ m. Margit Andersdotter f. 1801 $\frac{15}{3}$ fr. Strand
- d. Christina f. 1829 $\frac{1}{5}$
 - s. Anders f. 1831 $\frac{3}{1}$ d. samma dag.
 - d. Märet f. 1833 $\frac{4}{2}$
 - d. Elisabet f. 1837 $\frac{25}{8}$

Därefter bodde under 10 års tid på gården

39. Jonas Nilsson Svärd f. 1808
g. 1834 m. Sara Ersdotter f. 1810
- s. Eric f. 1835 $\frac{1}{7}$
 - d. Marin f. 1839 $\frac{1}{1}$
 - s. Nils f. 1841 $\frac{1}{10}$
 - s. Johan f. 1848 $\frac{3}{4}$ d.

Sedan Jonas Nilsson flyttat till Finnvattnet, erhåller Per Persson lagfart på hemmanet den $\frac{7}{3}$ 1849.

40. Per Persson Kämpe f. 1821 $\frac{2}{5}$ d. 1903 $\frac{6}{4}$ fr. Grenåskilen

- i Hammerdal
g. 1. 1846 m. *Stina Andersdotter* f. 1818 $18/7$ d. 1854 $11/11$
s. Per f. 1847 $10/10$ skräddare med tillnamnet Sundeberg
g. 2. 1855 m. *Gölin Nilsdotter* f. 1820 $8/7$ d. 1886 $8/11$
fr. Tullingsås
s. Nils f. 1858 $2/6$
41. *Nils Persson Kämpe* f. 1858 $2/6$
g. 1899 $5/11$ m. *Gertrud Olofsdotter* f. 1878 $27/7$
d. 1938 $13/10$ fr. Trångåsen
s. Per Olof f. 1900 $17/6$
d. Gertrud f. 1902 $23/3$
Hemmanet såldes omkring 1880 till Anders Nilsson (Brk: 34)
och bytte sedan ägare flera gånger.
År 1918 inköptes hemmanet av
42. *Per Olof Salomonsson* f. 1874 $29/7$ fr. Bodum i
Västernorrlands län
g. 1909 $14/10$ m. *Hilda Dorotea Larsdotter* f. 1883 $4/4$ fr.
Dorotea
s. Salomon Vitalis f. 1910 $3/8$
d. Agnes Linnéa f. 1915 $1/6$ d. 1933 $19/10$
d. Olga Dorotea f. 1915 $1/6$ d. 1931 $16/3$
43. *Salomon Vitalis Salomonsson* f. 1910 $3/8$
g. 1941 $1/1$ m. *Maria Eriksson* f. 1916 $29/3$ (Brk:8)
d. Eva f. 1942 $16/2$

Här ha upptagits de hemmansägare med familjemedlemmar,
som levat och bott flera generationer i den egentliga byn Bred-
kälen. Den del av byn, som ligger på Tullingsås utmarker, kom-
mer att behandlas tillsammans med byn Tullingsås.

Gärdsnäsbyn.

Fyra dragoner vid Majorens kompani av Jämtlands dragon-
regemente fingo 1749 tillstånd att med 15 frihetsår anlägga ny-
bygget Gärdsnäset långt uppe i fjällbygden, som det heter i en
gammal handling. Resolutionen är daterad den 16 februari. Ny-
byggarna voro trumslagaren Mickel Larsson Strandberg, andre

trumslagaren Olof Nilsson Rosenberg och dragonerna Per Persson Esping och Erik Persson Öberg. Rosenberg uppgives vara född i Wassnäs, Kalls socken. Esping och Öberg voro bröder från Espnäs.

På tinget den 3 april 1761 anhöllo de fyra nybyggarna att få sina frihetsår förlängda. Hammerdals häradsrätt förordnade om syn, och denna hölls samma år av länsmanen Jonas Kiöstadius jämte nämndemännen Jöns Andersson i Risselås och Anders Nilsson i Grelsgård. Enligt syneprotokollet hade nybyggarna lagenliga och välbyggda hus, vardagsstugor med spis och bakugn samt förstugor med avbalkning för en liten matkammare, kornlada, stall, foderbod och visthus. Per Mårtensson Öström, Per Persson, Espings efterträdare, och Erik Persson hade var sin badstuga. Mickel Larsson och Olof Nilsson hade en tillsamman. Gemensamt hade de byggt en kvarn, som kunde användas vår och höst. De tre nybyggarna hade upparbetat vardera 6 målingar, men Per Mårtensson hade ej hunnit med mer än 5 målingar. Måling (mål) var dels ett utsädesmått ($\frac{1}{6}$ tunna) dels ett ytmått (så mycket ett hjon kunde skära på en dag) 12 stänger i varje hörn. Om 1 stång = $3\frac{3}{4}$ alnar var målingen 1925 kvadratalnar och om 1 stång = 4 alnar var den 2304 kvadratalnar. På grund av mycket sten i åkrarna hade odlingen varit mycket kostsam. Synemännen betygade, att på ett stycke åker med 240 alnars omkrets hade de uppmätt ett väl hoplagt stenröse, som hade en vidd av 66 alnar och en höjd av $2\frac{1}{2}$ alnar. Då det ännu saknades en del byggnader och en tre gånger så stor areal behövde odlas än den, som medhunnits, ansåg synenämnden det skäligt bevilja ytterligare 15 frihetsår. Häradsrätten tillstyrkte och landshövdingeämbetet beviljade ytterligare 15 frihetsår. Vid samma tillfälle begärde nybyggarna att få hugga bort en del onyttig skog och svedja för att få bättre mulbete. Denna begäran avslogs. Även vid ett senare tillfälle ville nybyggarna rödja svedjeland för att så råg. Deras åkrar voro för små, och de hade ej tillräckligt med säd till sin näring. Skog fanns det enligt deras förmenande mer än tillräckligt. Landsfiskalen Olof Klingberg påpekade då för häradsrätten, att enligt resolutionen den 16 februari 1749 var det förbjudet nybyggarna att på något otillbörligt sätt utöda den dem tilldelade skogen. Häradsrätten resolverade, att den ej utan föregången behörig utsyning kunde tilstädja något svedjande.

I skrivelse till häradsrätten vid hösttinget i november 1749 anhöllo nybyggarna i Gärtnäset, att de skulle få mot skälig avgift till Kgl. m:t och kronan få nyttja de s. k. Gialnäsets, Gialströmmens och Lindvikens fiskevatten. De framhöll, att dessa fiskevatten brukats av Risselåsmännen, utan att någon avgift erlagts, och att de lågo så nära nybygget. Gentemot detta anförde Jöns Andersson i Risselås, Anders Jönsson i Strand, Erik Göransson

i Tullingsås och Anders Nilsson i Grelsgård, att Ögelströms avradsfiske, som de arrenderat enligt 1666 års avradsbrev, skulle bestå icke endast av själva Ögelströmmen, av vilken det hade sitt namn, utan även av alla de fiskevatten, som voro belägna inom de i brevet utsatta märkena. I nämnda brev angåvos Ögelströmmens fiskevatten, som lågo i Ströms sockens kronoavradsländ, sträcka sig i sin längd ifrån Miälehället och till Flodalen däriifrån till Svanaberget däriifrån till Ögelhättan däriifrån till Fagerhamnen till Gialsjön i meddjupet och sedan till Gialviken. Detta fiske skulle redan år 1649 av befallningsmannen Peder Ersson Niure böxlats (utarrenderats) till fem bönder i Ströms socken mot en årlig avgift av 2 Riksdaler. Dessa fem bönder skulle ha varit Erik Jönsson i Tullingsås, Anders Jönsson i Strand, Peder Danielsson i Grelsgård, Jöran Svendsen och Erik Ingebricksen i Risselås. Samtliga dessa voro nu avlidna. Som vittnen hördes några av de äldsta i socknen. De voro Anders Eriksson i Öhn, Mårten Olofsson i Grelsgård och Jon Sjulsson i Vallen. De sade sig ej kunna minnas eller hava hört annat än att dessa intressenter sedan urminnes tider fiskat i Ögelströmmens fiskevatten. I förut nämnda resolution hade också nybyggarna vid laga plikt förbudits att förfördela Risselåsborna i deras taxerade fiske i Ögelströmmen, till dess därom annorlunda kunde bliva bestämt. Ansågo sig nybyggarna kunna bevisa, att innehavarna av fiskevattnen inkräktat på områden, som lågo utanför deras råmärken, hade de rätt att lagligen stämma dem till tinget.

Från nybyggarnas sida anfördes ej något klagomål mot bönderna, som arrenderade fiskevattnen. Det blev i stället innehavarna av fiskevattnen, som ansågo sig förfördelade. Vid vartinget 1763 hade Erik Jönsson i Tullingsås, Jöns Andersson i Risselås å egna och Olof Nilssons i Grelsgård samt Olof Olofsson den äldre och yngre i Strand vägnar instämt nybyggarna i Gärtnäset för åverkan å deras fiske i Ögelströmmen. Befullmäktigad för nybyggarna var Anders Hansson i Gåxsjö. Parterna uppmanades av häradsrätten att i godo förlikas. Så skedde också. Gärtnäsborna skulle få fiska i sjön utom tvenne veckor vid mikaëlsmässotid, då fisken leker. På norra sidan av skäret vid Gärdiviken fingo nybyggarna fiska året om. Anders Hansson förklarade sig nöjd därmed, fastän han tyckte villkoren voro svåra för Gärtnäsborna.

Enligt avvittringsmätningar i Ströms socken 1783-84 gränssar Gärtnäset i öster mot Ringvattnet, i nordost mot Lillviken, i norr mot Lidsjöberg, vars gräns börjar i den å kartan utmärkta punkten nordväst om Övre Gismunsvattnet, där Lillviken stöter emot samt går däriifrån till östra ändan av Jahlströmmen och vidare till Fagerhamn, där bäcken faller ut i Gärtnäset. Vid avvittringen påyrkade Lillviken och Lidsjöberg att gemensamt få behålla och som hittills nyttja den vid Övre Gismunsvattnet be-

fintliga Dammslåttern. Ifrån Fagerhamn går gränsen till högsta spetsen av Ögelhättan och därifrån i röset å Svanaberget. Denna gräns utgjorde även skillnaden mellan Ströms socken och Frostvikens kapellag. Uti kungliga breven den $27/11$ 1792 och den $14/6$ 1826 uppskattades Gärdsnäset till 5 tunnlands skatte eller $5/6$ gårdemantal. Grundräntan utgjorde 8 Rdr. 16 sk. och kronotondet 1 tunna 16 kappor årligen. Gärdsnäset var kronohemman till den $14/10$ 1822, då det skatteköptes.

Storskifte på inägorna förrättades 1821 av kommissionslantmätaren M. P. de Molé. Han infann sig i byn den 10 juli och biträdades av nämndemännen Karl Karlsson i Risselås och Anders Mårtensson i Öhn. Jordägarna voro Olof Olofsson, Sven Mikaelsson, Olof Ersson genom sonen Erik Olofsson och Göran Persson genom sonen Per Göransson. Förrättningen varade till den 19 juli. De södra grannarna Olof Olofsson och Sven Mikaelsson framhöll, att en del av deras åker var mera frostlänt än de övrigas. Då denna olägenhet ej gick att avhjälpa, anhöllo de, att detta måtte noga beaktas, så att de fingo lika goda lotter som de andra. Sedan uträkningen och fördelningen å kartan blivit färdig, utstakades gränserna på marken och råstenar nedsattes. Detta gjordes den 18 september s. å. Lantmätaren meddelade då, att Sven Mikaelssons skifte var 3,797 kappland för stort och att detta överskott skulle tagas bort. Grannarna ansågo, att han borde få behålla överskottet. Skillnaden var ju obetydlig. Dessutom var Sven Mikaelssons skifte av sämre beskaffenhet, och man slapp att ändra den uppgångna linjen.

Efter revningen omfattade ägorna i åker 15 tnl. $10 \frac{1}{4}$ kpl. och i slätter och odlingsmark 29 tnl. $10 \frac{1}{8}$ kpl. Efter uppskattningen blev detta i åker 13 tnl. 29,028 kpl. och i slätter och odlingsmark 6 tnl. 0,821 kpl. Detta utgjorde sammanlagt i revning 44 tnl. $20 \frac{3}{8}$ kpl. och i uppskattning 19 tnl. 29,849 kpl.

Vid fördelningen erhöll Sven Mikaelsson efter uppskattning 2 tnl. 31,130 kpl. åker och 2 tnl. 3,180 kpl. slätter och odlingsland, Olof Olofsson resp. 2 tnl. 30,949 kpl. och 1 tnl. 31,564 kpl. Göran Persson resp. 3 tnl. 28,476 kpl. och 1 tnl. 2,037 kpl. samt Olof Ersson resp. 4 tnl. 2,473 kpl. och 28,040 kpl.

Inrösningsjorden bestod av mojord med sand samt en mängd skärvsten eller flishällor och större stenar i jorden. Avrösningsjordens betes- och skogsmark var till större delen odugligt berg och stenskärv. Det var endast den östra delen, som hade något bete. På slåttern jämte skav och löv kunde födas 8 hästar, 40 större och mindre nöt och 160 får och getter.

Gärdsnäsets by skulle för 5 tunnland skatte erhålla 250 tnl. uppskattad jord, men hemmansägarna begärde att få behålla den i skiftet intagna ägovidden 300 tnl. uppskattad jord mot ökeskatt, som skulle utgå efter 12 frihetsår.

Laga skifte på alla ägorna i byn förrättades 1858—64 av

lantmätaren L. J. Staaff. Ansökan om skifte gjordes av Olof Olofsson, Mikael Olofsson, Jöns Göransson och Erik Olofsson. Lantmätaren jämte godemännen Johan Johansson i Öhn och Jonas Larsson i Ringvattnet infunno sig i byn den 2 november 1858. Skiftsägarna å nr 1, 2 och 3 å vardera 1 $\frac{1}{2}$ tnl. skatte voro Mikael Svensson, Olof Olofsson och Jöns Göransson och å nr 4 Erik Olofsson och Mikael Olofsson med vardera $\frac{3}{4}$ tnl. skatte. Karta över skogsmarken hade upprättats för avvittringen år 1839 av lantmätarna P. G. Bierkén och J. H. Hiärne.

Den 11 september 1860 hölls nytt sammanträde. Godemän voro då Per Persson i Tullingsås och Anders Andersson i HILLSAND. Vid detta tillfälle skedde graderingen av både in- och utägor, som inlagts på kartan. Sammanträdena fortsattes den 29 juli och den 5 och 6 september 1861. Nu var Erik Strand i Lillviken godeman i stället för Anders Andersson i HILLSAND. Man tvistade då om de delvis ej synliga rågångarna till Lidsjöberg, Lillviken och Ringvattnet i närvaro av Erik Andersson och Lars Jönsson för Lidsjöberg, Erik Strand för Lillviken och Per Persson för Ringvattnet. Då Erik Strand ej samtidigt kunde fungera som godeman, ersattes han av Jöns Persson i NÄXÅSEN.

Förrättningen avslutades den 13 oktober 1862. Det bestämdes, att Mikael Svensson skulle flytta alla åbyggnader till en ny tomt, som låg cirka en mil från den gamla. Här följer en redogörelse för Mikael Svenssons byggnader och de beräknade kostnaderna för utflyttningen. Mangårdsbyggnaden hade två stugor, en kammare och tre mindre rum. Byggnaden var 29 alnar lång, 11 $\frac{1}{4}$ alnar bred och 18 varv hög. Flyttningen skulle kosta 1432,125 riksdaler. Bryggstugebyggnaden var 16 alnar lång, 11 $\frac{1}{4}$ alnar bred och 9 varv hög, och flyttningen beräknades till 615,83 riksdaler. Dessutom skulle flyttas fähuset jämte foderbod för 996:—, stallet med foderbod och vedlider för 628:—, tre visthus för 433:—, ett härbärg för 297:— och en kornlada för 398:— riksdaler. Samtliga dessa byggnader voro försedda med nävertak. Vidare skulle flyttas en gammal kornlada för 260:—, ett gammalt stall för 114:—, hemlighus för 26:—, svinhus för 32:—, båt-hus för 166:—, notskylet för 12:—, badstuga för 138 och källare av sten för 515:— riksdaler. Källaren av sten var välvd och 6 $\frac{1}{2}$ alnar lång och bred med 6 alnars svale. Sommarfähus under nävertak skulle flyttas för 112:— kålbod för 8:— och kålgro-pen för 2:— riksdaler. Flyttningen av löseegendomen beräknades kosta 100:— riksdaler. Brunn skulle grävas och gamla hustomten renas. Sammanlagda kostnaderna beräknades till 6288 riksdaler 95 $\frac{1}{2}$ öre.

Kostnaderna fördelades på skiftesägarna och värderades till 6612:96 riksdaler. Av denna summa kom på Mikael Svensson, Olof Olofsson och Jöns Göransson för vardera 1 $\frac{1}{2}$ tnl. skatte 1653:24 och på Eric Olofsson och Mikael Olofsson för vardera

$\frac{3}{4}$ tnl. skatte 826:62 riksdaler. Här följer nu specificering av dessa summor. Mikael Svenssons kostnad för flyttning av egna hus 1630:25, för 4 tunnor kalk 12:— och för näver 10:99 riksdaler. Olof Olofsson skulle flytta egna hus, en kornlada och en gammal hölada, för 143:—, bidra till Mikael Svenssons flyttning med 1491:25, leverera 3 tunnor kalk för 9:— och näver för 13:99 riksdaler. Eric Olofsson skulle flytta egen kornlada och smedja för 101:50, bidra till Mikael Svensson med 715:12, leverera 1 $\frac{1}{2}$ tunna kalk för 4:50 och näver för 5:50 riksdaler. Slutligen kom på Mikael Olofsson flyttning av egen badstuga 32:—, Mikael Svensson 785:12, 1 $\frac{1}{2}$ tunna kalk för 4:50 och näver för 5:— riksdaler. Dagsverket för en karl beräknades till 2 riksdaler och för häst och karl 4 riksdaler. Ett lispund näver kostade 50 öre.

Mikael Svensson var ej nöjd med den beslutade förflyttningen. Biträdd av kronolänsman Per Holm klagade han i skrivelse den 12 november 1862 över skiftesförrättningen av den 13 oktober samma år. Han ansåg skiftena oförliga och begärde, att hans inägo- och förland skulle göras sammanhängande. Alla borde ha sin del av själva Näset. Lantmätarna L. J. Staaff och O. Olander hördes som ojäviga vittnen, och ägodelningsrätten besiktigade ägorna, varefter den ändringen gjordes, att klaganden tilldelades endast ett skifte, som skulle läggas tvärs över nordligaste delen av skifteslagets mark och göras så stort, att hemmanet nr 1 erhöll sin fullsuttighet. Inägorna voro belägna på en udde, som mellan Lerviken och Hasaviken är 1500 fot, och vars största bredd är 2100 fot och minsta bredd 1500 fot. Sammanlagda arealen 249 kvadratrear. Utflyttning av ett hemman var således nödvändig. De övriga ägorna på udden skulle fördelas mellan nr 2, 3 och 4, varvid skulle iakttagas, att bonden Olof Olofsson för hemmanet nr 2 erhöll de ägor söder om den s. k. Dragafjärden, som blevo över, sedan klaganden fått, vad honom rätteligen tillkom. Skifteslinjerna skulle så vitt möjligt dragas rätta. Kostnaden för förrättningen skulle av skifteslaget gäldas efter skattetalet. Klaganden hade att erlægga 245:57 riksdaler. Av denna summa skulle rättens ordförande ha 73:50, ledamöterna 57:50, lantmätare O. Olander 52:32 och skiftesmannen L. J. Staaff 62:25 riksdaler.

Skiftesförändringen gjordes av lantmätaren L. J. Staaff vid sammanträde den 4 oktober 1864. Skiftesdelägarna voro då Mikael Svensson, Olof Olofsson, Jöns Göransson samt Olof och Mårten Erssöner, som mottagit sin faders hemmansdel. Godemän voro Anders Andersson i Hillsand och Eric Strand i Lillviken.

Följande undantag gjordes. Väg mellan Lerviken och Hasaviken, vägar till Byvattnet och Ringvattnet samt väg från Lid-sjöberg till Gismunsvattnet. Vägarna skulle vara 6 alnar breda. Kyrkplan i backen ovanför Lerviken om 6 tunnland och väg till

planen. Plats för såg och kvarn undantogs. Vid Lerloken, Silje-loken och Grannäslokarna undantogs lertag och vid Östermyren myrtag. Båt- och färjplatser undantogs å Flintudden, Kvarn-näset, Brännholmnäset, Storstennäset, Flåtannäset, Flåtasten, Släd-holmnäset och Flåtaviken samt å båda sidor om sjön vid Björn-hammaren. Ett område vid Lerviken 100 alnar långt och 15 alnar brett avtogs till linsänke.

Ersättning för odling av 1 rev åker fastställdes till 150:—, av 1 rev ristor och åkerrenar till 75:— riksdaler. De ursprungliga ägarna skulle ha rätt att begagna sina bovallar 15 år efter skiftet. Foderlador fingo återtagas, om de ansågos lämpliga att flyttas. Eljest skulle de betalas med 6—10 riksdaler efter be-skaffenheten. Ståndskog om 12 alnar 10 tum betraktades som gemensam egendom oavsett belägenheten och borde säljas ge-mensamt.

Uti det gjorda sammandraget av laga skiftet i Gärdsnäset 1864 utgjorde hela arealen 30545 tnl. 28,2 kpl. Vägar och im-pediment upptogo 5756 tnl. 3,7 kpl. och de allmänna undantagen 21 tnl. 6,6 kpl. På Mikael Svenssons hemman 1¹ kom 7102 tnl. 13,8 kpl., på Olof Olofssons 2¹ 9080 tnl. 16 kpl., på Jöns Gö-ranssons 3¹ 4359 tnl. 23,1 kpl., på Eric Olofssons 4² 2240 tnl. 29 kpl. och på Mikael Olofssons 4³, 4¹⁰ 1985 tnl.

Kostnaderna belöpte sig till 2110,53 $\frac{3}{4}$ riksdaler för hem-manen nr 1, 2 och 3 samt 1056,06 $\frac{7}{8}$ riksdaler för vardera hälft-en av hemmanet nr 4.

I 1884 års debiterings- och uppbördslängd finner man, att Ströms Trävarubolag förvärvat en del av hemmanet nr 1. I byn funnos vid denna tidpunkt sju bönder, tre odelstorpäre, tre födo-rådstagare, tre arbetare och två inhyses. Tio år senare har Ströms Trävarubolag inköpt andra hälften av hemmanet nr 1 och en del av hemmanet nr 3 och några odelstorpärlägenheter. Då funnos där enligt längden sex bönder, en landbonde, en brukare, två odelstorpäre, en födorådstagare, en handlare, en skogsfaktor, en fältjägare, sju arbetare och två inhyses. Den 31 december 1943 hade Gärdsnäset 127 invånare. Av dessa voro 65 män och 62 kvinnor.

Hemmanet nr 1 Gärdviken uppodlades och brukades av trumslagaren vid Majorens kompani av Jämtlands dragonregemen-te

1. *Mikael Larsson Strandberg* f. 1714 d. 1794 fr. Öhn
g. 1748 $\frac{28}{10}$ m. *Märet Svensdotter* f. 1726 $\frac{12}{5}$ d. 1787 $\frac{5}{8}$
fr. Strand
- d. Ingeborg f. 1749
- d. Anna f. 1753 $\frac{17}{2}$ d. 1819 $\frac{25}{2}$ g. m. *Matts Matts-son*, Hösjöberg
- s. Lars f. 1756

Gärtnäsbyn

- d. Kerstin f. 1759 $16/4$ g. 1793 $3/11$ m. Olof Ersson
f. 1761 $30/5$, Gärtnäset
- s. Sven f. 1764 $20/2$
2. *Sven Mikaelsson* f. 1764 $20/2$ d. 1842 $2/6$
g. 1797 $5/3$ m. *Ingeborg Mårtensdotter* f. 1773 $23/3$ d. 1854
 $8/8$ fr. Öhn
- dödfödd son, som begrovs 1798 $28/10$
1800 $21/1$
- d. "Märet" f. 1801 $15/3$ d. 1801 $29/3$
- s. Mikael f. 1803
- d. Karin f. 1805 $5/10$ d. 1900 $4/5$
- d. Märta f. 1808 $1/4$ d. 1809 $4/6$
- d. Ingeborg f. 1811 $8/4$ d. 1866 g. 1845 $18/6$ m. Nils
Nilsson Löf
- d. Märta f. 1814 $21/3$

Strandbergsättlingarna ha ansetts särskilt gott utrustade å huvudets vägnar. Under de förr så vanliga Sollefteåresorna kom Sven Mikaelsson in i en bokhandel för att köpa en bibel. Pengarna väl inlindade i näver tog han upp ur stövelskäftet. Det berättas, att säljaren sade: "Ni trollgubbe från fjällen, vad ska Ni ha en bibel till?" Förundrad över frågan skall han ha sagt: "Vet Ni inte, att på världens sista tider skall Guds ande vila över Nordlandet." Svaret, som hämtats ur Sakarja, ansågs så fyndigt, att historien lever kvar.

3. *Mikael Svensson* f. 1803 $20/7$
g. 1. 1843 $26/3$ m. *Anna Jonsdotter* f. 1815 $20/6$ d. 1854 $11/7$
- s. Jonas f. 1844 $15/4$
- s. Sven f. 1845 $26/4$
- d. Ingeborg f. 1847 $3/6$ d. 1848 $12/3$
- s. Mikael f. 1848 $24/11$ d. 1876 $21/2$
- g. 2. 1860 $31/3$ m. *Kerstin Göransdotter* f. 1803 $19/6$ (Bo:15)
4. *Jonas Mikaelsson* f. 1844 $15/4$
g. 1868 $25/3$ m. *Kerstin Ersdotter* f. 1844 $13/8$ fr. Frostviken
- s. Mikael f. 1870 $17/1$ g. 1893 $6/7$ m. Kristina Lovisa
Larsdotter f. 1870 $27/10$ fr. Stamsele, antog namnet
Strömgren
- s. Erik f. 1872 $4/6$ d. 1872 $16/10$
- d. Kristina f. 1875 $17/3$
- s. Erik f. 1884 $28/12$

I början av 1890-talet sålde Jonas Mikaelsson resten av sitt hemman till Ströms Trävarubolag och flyttade själv med sin familj till Bratland i Nordli, Norge. För Trävarubolagets räkning sköttes sedan hemmanets jordbruk av landbonden

5. *Aron Danielsson* f. 1855 $^{20}/_{12}$ d. 1931 $^{16}/_{2}$ fr. Frostviken
 g. 1. 1885 $^{12}/_{7}$ m. *Lisa Margareta Ersdotter* f. 1855 $^{20}/_{7}$
 d. 1894 $^{2}/_{10}$
 d. *Kristina Margareta* f. 1887 $^{20}/_{12}$
 d. *Katrina Elisabet* f. 1890 $^{8}/_{3}$
 s. *Daniel Albin* f. 1892 $^{20}/_{2}$ g. 1915 $^{8}/_{7}$ m. *Anna Vik-*
toria Johansson f. 1894 $^{12}/_{2}$
 g. 2. 1898 $^{12}/_{6}$ m. *Anna Erika Olofsdotter* f. 1871 $^{12}/_{2}$ d.
 1903 $^{4}/_{2}$
 s. *Johan Emanuel* f. 1898 $^{30}/_{7}$
 d. *Elin Olivia* f. 1899 $^{5}/_{12}$ g. m. *Johan Peter Karlsson*
 f. 1893 $^{8}/_{1}$ fr. Alanäs
 s. *Erik Vilhelm* f. 1902 $^{5}/_{4}$ d. 1903 $^{28}/_{2}$
 g. 3. 1912 m. *Ingeborg Olsson* f. 1867 $^{7}/_{10}$ fr. Harrsjön,
 Alanäs
 s. *Erik Ingemar* f. 1912 d. 1912

Hemmanets jordbruk övertogs av

6. *Johan Peter Karlsson* f. 1893 $^{8}/_{1}$ fr. Alanäs
 g. m. *Elin Olivia Aronsson* f. 1899 $^{5}/_{12}$ (Gds:5)
 s. *Anders Ingvar* f. 1920 $^{10}/_{4}$
 d. *Ingeborg Katarina* f. 1923 $^{11}/_{2}$
 s. *Johan Aron* f. 1925 $^{7}/_{8}$
 d. *Anna Kristina* f. 1928 $^{16}/_{1}$
 s. *Karl Bruno* f. 1936 $^{1}/_{10}$
 s. *Stig Valdemar* f. 1938 $^{30}/_{8}$

Förste bonden på hemmanet nr 2 Sörgården var andre
 trumslagaren vid Majorens kompani

7. *Olof Nilsson Rosenberg* f. 1721 d. 1810 $^{18}/_{11}$ fr. Vassnäs i
 Kall
 g. 1749 $^{29}/_{10}$ m. *Sigrid Svensdotter* f. 1721 $^{29}/_{10}$ d. 1815 $^{17}/_{7}$
 fr. Strand
 s. *Nils* f. 1750 $^{25}/_{7}$ bonde i Hillsand
 s. *Sven* f. 1752 $^{26}/_{1}$ bonde i Vedjeön
 s. *Olof* f. 1754 $^{7}/_{1}$
 s. *Per* f. 1757 $^{24}/_{5}$ d. 1757 $^{4}/_{7}$
 s. *Erik* f. 1759 $^{13}/_{6}$
 d. *Lisbet* f. 1761 d. 1788 $^{13}/_{8}$
 8. *Olof Olofsson* f. 1754 $^{7}/_{1}$ d. 1849 $^{1}/_{10}$
 g. 1796 $^{23}/_{10}$ m. *Marin Mårtensdotter* f. 1764 d. 1820 $^{25}/_{11}$
 fr. Öhn
 s. *Olof* f. 1797 $^{16}/_{12}$
 d. *Karin* f. 1800 $^{4}/_{6}$ g. 1827 $^{16}/_{4}$ m. *Eric Olofsson* f.

Gärtnäsbyn

- 1794 ⁵/₉ fr. Östgården, Gärtnäset
d. Lisbet f. 1802 ²²/₁₂ g. 1832 ²⁹/₃ m. Lars Olofsson
f. 1806 ¹³/₉ fr. Östgården i Siljeåsen
s. Mårten f. 1806 ³/₉ bonde i Hillsand
s. Jöns f. 1809 ¹⁴/₇ "ofärdig"
9. *Olof Olofsson* f. 1797 ¹⁶/₁₂
g. 1834 ⁶/₄ m. *Brita Jönsdotter* f. 1800 ³/₅ fr. Kärrnäset
s. Olof f. 1835 ²⁷/₇ ogift
s. Jöns f. 1837 ²²/₁₀
d. Marin f. 1841 ²/₁ g. m. Petter Jönsson i Ringsjö
höjden
d. Sara f. 1843 ⁹/₅ g. 1868 ¹³/₄ m. Mårten Ersson f.
1835 ⁸/₉ fr. Gärtnäset
10. *Jöns Olofsson* f. 1837 ²²/₁₀ d. 1923 ¹⁷/₇
g. 1883 ¹⁸/₃ m. *Greta Mathilda Persdotter* f. 1855 ¹³/₃ fr.
Avaträsk, Dorotea
s. Olof f. 1883 ²²/₇ gårdsägare i Östersund g. m.
Hilma Katarina Blomberg f. 1889 ¹²/₁₀
s. Jöns Per Alexius f. 1885 ²⁶/₃ ogift
s. Erik Emanuel f. 1887 ¹⁴/₁
d. Brita Aquilina f. 1895 ²²/₁ ogift

Syskonen ha antagit namnet Södergård. Dessa köpte hemmanet av föräldrarna och sålde det sedan till Norrvikens Aktiebolag i Sundsvall. På 1920-talet köpte disponent Oscar Carlsson i Strömsund och grosshandlare Erik Henriksson i Lit hemmanet. Sedermera köpte Erik Södergård dels lägenheten Gärdsbo, dels det s. k. Nässkiftet, och Brita Södergård köpte inägojorden med stödskog.

11. *Erik Emanuel Södergård* f. 1887 ¹⁴/₁
g. 1. 1913 ¹⁵/₁₂ m. *Sara Maria Blomberg* f. 1879 ¹⁹/₅ d.
1927 ³⁰/₁₂
d. Svea f. 1914 ²⁷/₇ g. m. Olof Jönsson f. 1903 ¹⁸/₁₀
fr. Östgården
d. Greta f. 1916 ²⁴/₅ g. 1938 ¹⁸/₁₂ m. komminister
fil. mag. Kurt Mark Nilsson, Slagnäs
g. 2. m. *Anna Brita Mårtensson* f. 1892 ²⁷/₁₀ fr. Framnäs,
Gäddede
d. Ann-Britt }
d. Gärð-Lis } f. 1935 ⁷/₆

Den förste, som slog sig ned på hemmanet nr 3 Norrgården var dragonen

12. *Per Persson Esping* f. 1714 ¹⁷/₄ d. 1756 ¹²/₁₂ fr. Äspnäs

g. 1749 $18/6$ m. *Gölin Göransdotter* f. 1713 d. 1803 fr. Åspnäs

d. Sigrid f. 1751 $26/8$

d. Marin f. 1753

s. Göran f. 1755 $23/6$

Den 12 december 1756 hade Per Persson farit till skogs och skjutit en mård. Då han på hemvägen gick över en vik, brast isen, och han drunknade. Mården och en medhavd väska hade han kastat ifrån sig på isen.

Änkan Gölin Göransdotter f. 1713 gifte om sig 1760 $7/4$ m. dragonen Per Mårtensson Öström.

13. *Göran Persson* f. 1755 $23/6$ d. 1842 $27/1$

g. m. *Kerstin Zakrisdotter* f. 1765

s. Per f. 1789 $25/1$ g. 1819 $31/10$ m. Märet Svensdotter f. 1796 fr. Renålandet, bonde i Tåsjö

s. Zakris f. 1790 $29/7$ g. 1827 m. Brita Andersdotter f. 1799, bodde i Torsfjärden

d. Gölin f. 1792 $28/6$ g. 1818 m. Per Mikaelsson i Gubbhögen

s. Jöns f. 1794 $25/4$

d. Ingeborg f. 1796 $4/10$

d. Marin f. 1799 $23/10$

14. *Jöns Göransson* f. 1794 $25/4$

g. 1826 m. *Sara Jönsdotter* f. 1802 $12/3$ fr. Kärrnäset

s. Göran f. 1827 $11/5$ g. 1872 $9/2$ m. Freja Gustava Johansdotter f. 1840 $8/1$ fr. Vilhelmina

s. Jöns f. 1828 $2/11$

d. Kerstin f. 1830 $12/12$

s. Mikael f. 1833 $5/2$ d. 1833 $8/7$ "smittkoppor"

d. Sara f. 1834 $24/6$ g. m. Erik Ersson i Risselås

d. Ingeborg f. 1836 $3/5$

d. Karin f. 1838 $31/8$

s. Per f. 1841 $4/3$

s. Mikael f. 1843 $20/3$

Hemmanet övertages av äldste sonen Göran f. 1827 men delas sedermera mellan bröderna Jöns f. 1828 och Mikael f. 1843

15. *Jöns Jönsson* f. 1828 $2/11$

g. 1850 $7/3$ m. *Sara Mikaelson Roos* f. 1827 $14/7$ d. 1917 fr. Kärrnäset

d. Sara Kajsa f. 1851 $31/3$ d. 1911

s. Jöns f. 1860 $21/1$ antog namnet Gärdin, handlande

Jöns Jönssons hemmansdel övergår till svärsonen

16. *Nils Andersson* f. 1851 $16/6$ fr. Hillsand

g. 1876 $18/10$ m. *Sara Kajsa Jönsdotter* f. 1851 $31/3$

adoptivson Jöns Mikael f. 1869 $15/11$

Gärtnäsbyn

- d. Ingeborg Kristina f. 1877 ³/₁₁ g. 1902 ²²/₈ m.
Nikolaus Hillström, Hillsand
- d. Sara Maria f. 1879 ¹⁹/₅
- s. Anders f. 1881 ²⁴/₉
- s. Nils f. 1883 ²⁵/₄
- s. Olof Ulrik f. 1885 ⁴/₇
- d. Hilma Katarina f. 1889 ¹²/₁₀
- d. Alma Josefina f. 1892 ²⁷/₁₂ d. 1893 ¹⁷/₅

Nils Anderssons barn antogo släktnamnet Blomberg. Nils Anderssons hemmansdel delades mellan sönerna Anders och Nils Blomberg. Då Anders Blomberg sedan gifte sig med Mikael Jönssons dotter Sara Kristina blev han även ägare till dennes halva av hemmanet nr 3.

17. *Anders Blomberg* f. 1881 ²⁴/₉
g. 1913 m. *Sara Kristina Mikaelsson* f. 1883 ⁹/₉
 - d. Sara Kristina f. 1913 ²²/₇ g. m. Jöns Mauritz Jönsson, Östgården
 - d. Märta Ingeborg f. 1914 ¹¹/₁₁ d. 1920 ¹⁵/₅
 - d. Sigrid Katarina f. 1916 ⁶/₈ g. m. Gunnar Bäckström, Haverö
 - s. Anders Mikael f. 1917 ¹⁸/₇
 - s. Nils Martin f. 1918 ²/₁₁ g. 1945 ²⁰/₅ m. Inga Lisa Persson, Ringvattnet
 - d. Ingrid Maria f. 1919 ¹²/₁₂ d. 1939 ¹⁷/₈
 - d. Märta Ingeborg f. 1921 ¹/₁ d. 1941 ²⁷/₅
 - s. Jöns Bertil f. 1922 ¹⁰/₆ d. 1944 ¹⁹/₁ genom olyckshändelse under beredskapstjänst
 - s. Olof Enar f. 1924 ¹⁵/₁
 - d. Gun Gertrud f. 1925 ⁷/₁
 - d. Rut Viola f. 1928 ²⁴/₁
18. *Nils Blomberg* f. 1883 ²⁵/₄ känd som skicklig skytt
g. 1914 ²⁴/₆ m. *Kristina Wik* f. 1881 ¹⁶/₂ (A:32)
 - d. Göta Katarina f. 1915 ¹¹/₅ g. 1939 ³/₉ m. överlärare Stig Lander, Strömsund
 - d. Anne-Marie f. 1916 ⁶/₉

Å hemmanet nr 4 Östgården bosatte sig dragonen Erik Persson Öberg. Han var broder till Per Persson Espring på Norrgården (Gds:12) och var gift med systemen till den förste nybyggaren på Bonäset Olof Olofsson (Bo:1). Enligt traditionen var Erik Öberg liten och späd till växten men seg och duktig i arbetet. Per Espring var en "stjärna" i idrott, som tarvade styrka och vighet.

19. *Erik Persson Öberg* f. 1723 ²¹/₂ fr. Äspnäs
g. 1750 ²⁸/₁₀ m. *Elin Olofsdotter* f. 1725 ¹⁶/₁ fr. Öhn

den tages in och, efter det den av värme tinats upp, kärnas liksom smör. Därvid blir mjölken pösig och mosig, och av två kannor blir väl 5 å 6. Denna utpösta och tämligen välsmakande mjölk användes som annan mjölkmat. En husbonde, som om vintern äger många gallkor och litet mjölk, har stor nytta av skröva. I stället för att doppa gröten i mjölk, dricka eller smör (grötväte) kan man fäga folket med skröva till gröten.

Bjäckern. Den vassla man får över, när man gör ost av sötmjölk, kokas samman en halv timmes tid, lyftes sedan av elden och får kallna. I den väl avkylda vasslan röres in fint kornmjöl, tills det blir en stadig deg, som lägges skedbladsvis i kokande mjölk. Dessa väl kokta klimpar utgöra en stadig och mäktig spis för en hungrig mage.

Römgröt. Söt och sur grädde s. k. kärnämne, som samlats några dagar, slås i en gryta tillsammans med lite smör och kokas en stund under ständigt vispande. Fint kornmjöl lägges i och det hela kokas till en gröt. Denna rätt smakar god och mustig. Den liknar ett mos och är något pipig. I varje pipa syns smöret.

Dravel. Denna rätt är till namnet en gemen rätt men till smaken en behaglig mat. Man lägger löpe i mjölk, som löpnar till ost. Denna skäres i små tärningar, som kokas i söt mjölk en kvarts timme eller längre, om man vill ha rätten starkare och kraftigare. Man får inte använda visp vid kokningen. Även i Norge var denna rätt bruklig bland bönderna och hade där samma namn.

Messmör. Det brukas hela året igenom. Därav har man två slag, sött messmör av sötmjölksvassla och surt av surmjölksvassla. Det förra beredes av vassla efter sötost. Vasslan samlas i en kittel och kokas under ständigt rörande med en slev, så att den blir tjock som en gröt. Messmöret sättes sedan att kallna och blir efterhand stadig och färdig till salu eller eget behov. Om man inte rör om flitigt med slev, blir det grynigt och nästan sandigt och mister ansenligt av sitt värde. Messmöret ätes med bröd som annat smör eller sovel. Upplöst i vatten tjänar det till att dricka, och med gröt ätet är det gott som mjölk. Hagström påpekar, att på somliga orter ger man kalvarna vasslan, men att det vore nyttigare och bättre att göra messmör att användas till sovel för människor. En halv tunna messmör kostar 9 daler.

Messmör av surmjölksvassla brukas av fattiga och mindre delikat folk, säger han.

Hagström beskriver även fårost och gässmör. Den färska fårosten skäres i skivor eller tärningar och kokas i sin egen vassla. Så beredd blir den begärlig för tjänstefolk, som hellre äter den med bröd än det bästa smör.

Gässmör göres av gässens fett och ister. Det skäres helt

smått och kokas, varefter det silas genom ett linkläde och får stå och kallna. Det blandas sedan med litet stött peppar, småskuren rödlök och förut väl vispad grädde.

Tycke och smak kan disputeras, säger Hagström. För egen del gillar han bäst Ångermanlands ost, Värmlands och Faluns rökta kött, Uleå lax från Västerbotten, Jämtlands gravfisk eller rör, särdeles från Hammerdals socken, sjön Tisarns ål i Närke och sjön Siljans lakar i Dalarne.

A. M-n.

Ströms hembygdsförenings äldre årspublikationer kunna ännu erhållas och kosta. Årspublikationen 1931 kr. 1:-, 1932 kr. 0:75, 1933 kr. 0:75, 1934 kr. 1:-, 1935 kr. 1:25, 1936 kr. 1:50, 1937 kr. 1:50, 1938 kr. 2:-, 1941 kr. 2:-, 1942/43 kr. 2:-.

Föreningens medlemmar kunna erhålla samtliga publikationer 1931—1943 för ett pris av 10:- kr. Likvid kan insändas till **Ströms Hembygdsförening, Strömsund, postg. 24 330** eller till **Rektor Alfred Mattesson, Strömsund**.

Strömsbokens häfte 1 (Alavattnet och Bonäset), häfte 2 (Bonäset och Bredkålen) och häfte 3 (Bredkålen och Gärdnäset) erhålles även genom **Nordfors Bokhandel, Strömsund**.

Bliv medlem i Ströms Hembygdsförening!

Avgiften är 2:- kr.

Medlemmarna erhålla Strömsbokens häften gratis.

— PRIS 2.50 —